

Аннотация. Троцкая О.С. Особенности системы заданий эко(био)этического направления. В статье проанализирована система заданий эко(био)этического направления как средство формирования ценностно-уважительного отношения учащихся к природе. Охарактеризовано целостную, иерархическую, уровневую, циклическую систему задач, структура которого состоит из различных типов задач (репродуктивные, реконструктивные, творческие, задания на практическую деятельность).

Ключевые слова: система заданий, творческие задания, экоэтика, биоэтика.

Summary. Trotska O. Specifics of system of eco(bio)ethical tasks. The system of ecoethical tasks which can be used for forming students valued attitude toward the nature has been analyzed in the article. Coherent, hierarchical, levelled, cyclic system of tasks has been characterized. It has been shown that the structure of this system comprises different tasks (reproductive, reconstructive, creative, practical activity).

Key words: system of tasks, creative tasks, ecoethics, bioethics.

А. В. Тумбрукакі

Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського, м. Одеса
vitamin1963@rambler.ru

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ ЕВРИСТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Проблема творчості, розвитку творчих здібностей детально вивчалась багатьма психологами та педагогами. Значний внесок у розробку проблем творчого мислення, розвитку креативності, формування творчої індивідуальності особистості, педагогічної творчості зробили такі науковці як В. Андреев, В. Моляко, В. Зарецький, І. Зязюн, В. Клименко, М. Лазарев, А. Пономарьов, І. Семенов, С. Степанов, Р. Грановська, Б. Кедров, О. Чашечникова, В. Моторина, а також, Д. Брунер, Н. Коган, Д. Гілфорд, П. Торренс, Р. Арнхейм, Д. Берлайн.

Вивчення різних підходів до визначення поняття потенціалу (В. Бережной, А. Голованов, Л. Сохань, П. Кравчук, О. Чаплигін), творчого потенціалу та творчого педагогічного потенціалу [4] (І. Семенов, С. Степанов, Р. Серьожникова), уможливило визначити професійно-творчий потенціал майбутнього вчителя як сукупність властивостей, стану та здібностей особистості, а також, набір педагогічних засобів та прийомів, завдяки яким вони можуть проявитись у перспективі в її професійній діяльності та застосовуватись у розв'язуванні творчих задач. Професійно-творчий потенціал майбутнього вчителя математики має складатись з прийомів та засобів, спрямованих на вирішення як нестандартних завдань з методики навчання математики, так і творчих математичних завдань, безпосередньо пов'язаних з базовими математичними знаннями, отриманими під час навчання у педагогічному ВНЗ.

Професійно-творчий потенціал майбутніх учителів є складним, динамічним особистісно-діяльнісним утворенням яке, на нашу думку, складається з наступних компонентів:

- мотиваційно-ціннісний – включає систему внутрішніх і зовнішніх мотивів і цінностей особистості майбутнього вчителя, що забезпечує її потребу у професійно-творчому перетворенні, розширенні кола нестандартних прийомів та засобів для творчої реалізації себе у навчально-педагогічній діяльності;
- змістово-операційний – передбачає наявність системи предметно-наукових, дидактико-методичних та психологічних знань і вмінь, що уможливорює методичну творчість, дає змогу опанувати креативні способи професійного самовдосконалення та самоосвіти;
- рефлексивно-оцінний – здатність майбутнього вчителя до контрольної-оцінювальної діяльності, самооцінки та самоаналізу, а також, спроможність оцінити міру творчості в розв'язанні конкретного завдання;
- евристично-орієнтований - передбачає створення навколо майбутніх учителів евристичного середовища з метою спонукання до прояву та реалізації творчих якостей особистості в процесі професійної діяльності.

Отже, творчість і діяльність особистості тісно пов'язані між собою, й тому, формування та розвиток професійно-творчого потенціалу майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін слід розглядати в контексті діяльності, зокрема, евристичної, яка В. Пушкіним була визначена як різновид людського мислення, що створює нову систему дій або відкриває невідомі раніше закономірності об'єктів, що оточують людину [3].

Дослідженнями в області евристичної діяльності та евристичного середовища займались В. Пушкін, Дж. Пойа, О. Хуторський, О. Скафа, І. Гончарова, К. Власенко, О. Тутова та інші.

Середовище розуміють як просторово-часову організацію об'єктивного світу, зовнішню по відношенню до об'єкту, що впливає на нього, його стан і розвиток [2]. Отже, одним з пріоритетів педагогічної науки є розкриття та влаштування такого середовища, де кожний мав змогу розвивати та реалізовувати свої здібності. На нашу думку, середовищем, найбільш ефективним та природним щодо формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вчителів, є професійно-орієнтоване евристичне середовище, яке характеризується наступним: взаємодія всередині середовища є діалогом, носить вільний, критичний характер, проте думка викладача, або сильніших у питанні, що розглядається, студентів не є безумовно вірною та незаперечною; вимоги до навчальних дисциплін визнаються всіма учасниками освітнього процесу та безпосередньо пов'язані з вивченням та використанням професійного досвіду; досвід професійної діяльності носить не лише емпіричний характер, а завдяки вирішенню конкретних нестандартних ситуацій, аналізу досліджень та винаходів, може бути узагальненим теоретично. Кожен з учасників такого середовища є умовою і розвитком іншого, в свою чергу впливає на середовище, яке змінюється та спричиняє зміни самих учасників. Вище описане евристичне середовище є відкритою системою внаслідок того, що до навчального процесу залучаються нові творчі завдання та нестандартні професійно-орієнтовані ситуації із зовнішнього, по відношенню до нього, середовища. Таке середовище, на нашу думку, забезпечує найбільш ефективне формування професійно-творчого потенціалу майбутнього вчителя, сприятиме творчій активності студентів, формуванню та розвитку у майбутніх спеціалістів освітньої галузі спеціальних знань з фахових дисциплін, широкого кругозору, готовності та здатності до творчої професійної діяльності.

Література

1. Боно Э. Серьёзное творческое мышление / Э. Боно; пер. с англ. Д. Я. Онацкая. – Минск: ООО «Попурри», 2005. – 416 с.
2. Петухова А.В. Создание профессионально ориентированной образовательной среды в техническом вузе (на примере инженерно-графической подготовки) / А.В. Петухова, Л.И. Холина. – Новосибирск: Изд-во СГУПСа, 2013. – 175 с.
3. Прач В.С. Евристичне навчання математики : Подорож у світ евристики: факультативний курс для учнів гуманітарного напрямку : навчальний посібник / В.С. Прач, О.І. Скафа. – Донецьк: «Ноулідж», 2013. – 275 с.
4. Серьожникова Р.К. Формування творчого педагогічного потенціалу майбутнього викладача у процесі професійної підготовки в університеті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Р.К. Серьожникова. – Одеса, 2009. – 50 с.

Анотація. Тумбрукакі А.В. Професійно-орієнтоване евристичне середовище як передумова формування професійно-творчого потенціалу майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін. Розглядається евристична діяльність майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін в контексті формування їхнього професійно-творчого потенціалу, передумовою успішного конструювання якого, є професійно-орієнтоване евристичне середовище.

Ключові слова: евристична діяльність, професійно-орієнтоване евристичне середовище, професійно-творчий потенціал.

Аннотация. Тумбрукаки А.В. Профессионально-ориентированная эвристическая среда как предпосылка формирования профессионально-творческого потенциала будущих учителей физико-математических дисциплин. Рассматривается эвристическая деятельность будущих учителей физико-математических дисциплин в контексте формирования их профессионально-творческого потенциала, предпосылкой успешного конструирования которого, является профессионально-ориентированная среда.

Ключевые слова: эвристическая деятельность, профессионально-ориентированная среда, профессионально-творческий потенциал.

Summary. Tumbrukaki A. The professional-focused heuristic sphere as the prerequisite of formation of the professional-and-creative potential of future teachers of physical and mathematical disciplines. Heuristic activity of future teachers of physical-and-mathematical disciplines is considered in the context of formation of their professional-and-creative potential, which prerequisite of successful designing, the professional focused sphere is.

Key words: heuristic activity, the professional-focused sphere, professional-and-creative potential.